

Szívtrombózis, Tihany. Szabó Lőrinc infarktusélménye

Cardiac Stroke, Tihany. Lőrinc Szabó's experience of heart attack

Dr. Felszeghi Sára PhD

sarafelszeghi@gmail.com

Initially submitted October 20, 2011; accepted for publication November 5, 2011

Abstract:

We can follow the various stages of cardiac stroke in Lőrinc Szabó's poem, which records the poet's heroic struggle with this condition. He starts out to take meticulous notes of his illness until he runs out of strength. When he finds himself too weak for this he asks his friend, Gyula Illyés to note down his sensations. The poem offers not only the detailed medical description of the illness, but renders his experience in a dramatic representation in the language of poetry.

Keywords: Cardiac stroke, heroic struggle, medical description, dramatic representation.

Kulcsszavak: Szívtrombózis, hősies küzdelem, orvostudományi leírás, költői eszközök.

Szabó Lőrincnek kétszer volt infarktusa: az első 1951. október 10-én, a második 1954. december 30-án. A **Szívtrombózis, Tihany** című versét az első infarktusa ihlette.

Ha követjük a költő életét, nyilvánvalóvá válnak azok a tényezők, melyek a költő infarktuszát előidézték. Szabó Lőrinc köztudottan erős dohányos, rengeteget dolgozik a határidők szorításában, állandó stressznek kitéve.

Életének egyik legnagyobb traumáját 1950. februárjában éli meg, 11-ről 12-re virradó éjjel meghal Vékesné Korzáti Erzsébet, a költő szerelme, aki, noha hivatalosan nem volt a felesége, de Szabó Lőrinc együttlétiük 25 éve alatt, annak tekintette.

Ezt a szerelmet a költő egyik versében így fogalmazza meg: „*Utamon a halál felé vészfék szerelmed; melletted mindig jó vagyok, azért szeretlek.*” (Szabó, 2003:96). Erzsike temetésén úgy érzi Szabó Lőrinc, hogy őt magát is eltemették szerelmével együtt.

...Óh, micsoda vad- zord

magány fagy rám!...Ami végső utad volt,
engem is elvitt: mindenből kikapcsolt.

A jó hatalom (Szabó, 2000)

A megrázkódtatást, valójában soha nem heveri ki, de családjá és barátai segítségével újból talpra áll, bár mint azt Bernáth Aurélné, dr. Pártos Alicetól tudjuk „...*nem ragaszkodik túlságosan az élethez.*”

„Amit nem bír el a lélek, átteszi a testre.” - tartja a keleti bölcsesség, s valóban ettől kezdve megsokasodnak a panaszai, betegségei. Erről maga a költő így vall: „*Öreg vagyok már; most, a minap a szememben pattant meg egy ér, de a nagy piros folt tíz nap alatt felszívódott. Ez csak úgy jött magától, éjjel, alvás közben, ez a jel.*” (Szabó, 1973: Badacsonyörs, 1950. augusztus 26. Kardos Lászlónak írt levele) Bernáth Aurélnéknak írt levelében ugyanerről referál: „*Az ominózus szemvérzés, bevérzés, érrepedés, vagy mi, amit jól ismer, Alice, megismétlődött, egy napra rá, hogy idekerültem! Még pedig sokkal erősebben, mint amilyen a Kláráé volt, vagy az én elsőm; és szintén a bal szememben. Minden további nélkül felszívódott azonban az előírásos nyolc-tíz napra... Mindenesetre szorgalmasan szedem a vérnyomás csökkentő orvosságokat, mint Őrsön tettem, már attól az idegesítő sós-édes kotyvaléktól sem borzongok, amivel Tompa barátom időnkint ellát.*” (Szabó, 2003:59)

Az 1951-es évet a feszített munka jellemzi. A jegyre kapott élelmiszer, a pénztelenség fokozott munkatempót igényel. Fordításokat vállal, és újabbakat kér, hogy mint írja: „Klárának legyen pénz cukorra is.”

Ezt a helyzetet családi problémák is súlyosbítják. A mindennapi viták, veszekedések, szemrehányások az állandó stressz forrásai. Szenved, gyötrődik, felvetődik benne, hogy elválík, de a felelősség, az elkötelezettség győz.

Dr. Tompa Kálmán az 1951. január 3-ai *Igazolásban* így fogalmaz: „*2 éve gyógykezelem: labilis vérnyomás 150 - 210-ig... Egyszer a tüdőben súlyosan vérköpes egy hétig Haynal Klinikára kellett szállítanom... stenocardiális rohamok...*”

Közérzete, teherbírása egyre rosszabb, mint írja 1951.március 13-i levelében feleségének Balatonfüredről: „*Már ennyi kis séta is – körülbelül két kilométer – elfárasztott...*”(Szabó, 1993:189) Elkecseregetten állapítja meg: „... *rájöttem, hogy nem lehet az ember eléggé pesszimista, ha meg akarja közelíteni a valóságot, mert az mindig még szörnyűbb (betegségemre gondolok)*” (Szabó, 1993:203).

Az intő jelek mellett sem csökkenti a munkairamát, tovább dolgozik, és ismételt rosszulletek jelentkeznek, amiről április 25-én, Budapesten Klárának ír Ózdra és a következőket adja hírül: „*Borotválkozás közben émelyegni kezdtem, forgott velem a világ, csúnyán és gyorsan, a legszédítőbb és hánytatóbb tengeribetegség sem lehet különb. Öt percig tartott, aztán elmúlt.*” (Szabó, 1993:229). Ez többször is ismétlődik. Erről a rosszulletéről 1951. áprilisában Dr. Tompának is beszámol:

„*Dr. Tompának üzenet:*

Rosszulétem, vagy ájulás esetére híradás:

½ 9 körül:

Borotválkozás közben, minden előjel nélkül, forogni kezdett velem a világ, előbb lassan, aztán szédítő gyorsan, úgy emlékszem, csak balról jobbra, tehát óramutató-irányban. Támaszkodás nélkül csakhamar nem bírtam megállni a lábamon. A forgás egyre gyorsabb lett, növekvő hányási inger lépett fel. Szívem kicsit elszorult, gyomrom lebegni kezdett. Bevászorogtam a díványra, a forgás és hányási inger tovább tartott, fokozódott, majd egyszerre megszűnt. (Újabban csak keveset cigarettáztam.)”

Ez a „roham” (ahogy a költő nevezi), súlyosabb formában jelentkezik 11órákor, de míg az előbbi 3-4 percig, addig ez csak másfél percig tart.

Majd fél 12-kor ez a feljegyzés áll:

„*Dr. Tompa visszahívott. Referálásom közben, ültemben, forgás kezdődött, megállt. Hányási inger. Telefon után erősen szédültem megint, hányanom kellett, az megnyugtattott. Szódabikarbónát vettem be utasítására. Tompa dr. újra hívott: bevétetett két papaverint és két belloidot. Feküdjek egy órát, esetleg tegyek borogatást a homlokomra (Nem érek rá...) Jobban vagyok; de a lány szerint nagyon sápadt és sárga. Be kell mennem az Írószövetségbe: utána Tompához megyek... Gyomrom körül nyomásra semmi fájdalom. Gyenge vagyok; roham alatt kivert a verejték, most kissé fázom”* (Kabdebó, 1980:331)

Nagyon kimerült, fáradt, de nem pihen, pedig már dolgozni is alig tud „*Szörnyen renyhe vagyok, semmit sem tudtam még dolgozni... hetek (vagy hónapok?) óta tartó derék- és mell-fájásaim iszonyúan erősödtek, szerdán kulminálódtak, tegnap eltűntek.*” (Szabó, 1993:233) – vallja meg egy levelében Klárának. Ezekről a rosszulletekről orvosi dokumentum nem áll rendelkezésünkre.

1951 júliusában a Balatonhoz készül, azt reméli, hogy állapota javulni fog, mert: „Szívnyavalyáim tartanak, de lehet, hogy a fájdalmak reumatikus természetűek, az alkacil nagyon segít elnyomásukban... A szívnyavalya tehát sokat bánt, mindig más és másféle szorongásokat okoz, s néha, mint most, szünetel.” (Szabó, 1973:509) írja július 29-én Dr. Baumgartner Sándornak.

Sajnos panaszai nem múlnak, és 1951. október 10-én infarktust kap Szabó Lőrinc, amelyet lábon hord ki Illyés Gyuláéknál vendégeskedve. Az infarktuszának lezajlását végigkövethetjük, mert erről a költő részletes naplójegyzéket készít, öt - tíz percenként ír:

„1 óra 6 perc. - Nagyon fáj az, amit szívgyörcsnek szoktam nevezni. 6 perccel ezelőtt vettem be egy nitromint tablettát, mert nem bírtam már tovább, úgy látszik, ez sem használ. De már előbb is keményen szenvedtem. Ezért 12 órakor elszopogattam egy nitrosant; azt hiszem, ez a gyengébb nitroglicerines orvosságom, ezért kezdtem ezzel. Egy teljes órán át azonban semmi enyhülést nem hozott: a fojtó, összeroppantó fájdalom csak nőtt, folyton oltottam és gyújtottam a lámpát, hánykolódtam, izzadtam, s így került sor a második mai tablettára, a nitromintre. Nagyon bíztam benne. De hát ez sem segít.

1 óra 18. - A fájdalom valami rengeteg húrú áramláshoz hasonlít, amely a gyomor fölött kezdődik, és szorító-szaggató kínból áll; nyalábos, kétarasznyi vagy épp félméteres szaggatások tömegéből, mely a nyakon keskenyedve összefolyik, felmegy a tarkóba és talán – az erősen lüktető halántékomban végződik. De a vállakon át lekanyarodik a karomba is; mégpedig mind a kettőbe!

1 óra 25. - ...azért írok, mert nyomot akarok hagyni erről az éjszakáról. ... Úgy rémlik, mintha az egész nap folyamán magas lett volna a vérnyomásom. – Most a szívre megy rá a görcs!? - ...

1 óra 35. - Szúrás, sajgás, hasogatás, a szív a központ. Igen éles a fájdalom a két felső karban, a bicepszen: hogy lehet ez? Néha, mintha nedvesednék az orrüreg... Jaj, jaj – a fájás nő, egyre nő, átlyukasztja a hátamat... vagy a tüdő fáj? – Tüdőgörcs: van ilyen?

1 óra 40. - még egy fél nitromint. Múló hányási ingerek. Szörnyű szív- és karfájás. – Hja, igaz: ma este negyed 10-től vagyok egyedül, alig olvastam az ágyban, rögtön aludni szerettem volna; éjfélig mégis csak egyetlen negyedórát, ha aludtam! ... 12 körül jött aztán ez a fájdalom, ahogy leírtam.

2 óra. - Megint gyújtottam, húszpercnyi sötét után. Semmi enyhülés. Üvölteni szeretnék. Megmérem a pulzusomat: 62-64 lehet; vagy kevesebb.

2 óra 5 perc. - Újabb fél nitromint.

2 óra 25. - *Semmi hatás. A fájdalom úgy nőtt, hogy kínomban és félelmemben ma is (mint csüttörtökön) lehívtam Gyulát az emeletről. Most az ő feljegyzései következnek egy darabig: azt írta, amit látott, vagy amit tőlem hallott.*” (Kabdebó, 1980:335)

Illyés Gyula 2²⁵ - 4³⁰-ig írja, amit lát illetve, amit Szabó Lőrinc diktál: „3 órakor két alcacyl-tabletta, mert hátha ízületi fájdalom mégis; fél 4-ig semmi enyhülés.

Fél 4-kor: ½ nitromint.

3 óra 40-kor az egész test felszínén gyorsan támadt hőérzet, a fájdalom tompulása, nagy bágyadság, álmoság kezdete. „Fáj még”; de most már el fogok aludni, érzem. Magasra felraktuk a párnát. Az alcacyl után enyhe hányinger.

3 óra 45. - „Elmúltak tekinthető”; „csak annyi, amennyi 12-kor volt. Kis nyilallás, löktetések. Az egész idő alatt a nagy, mély lélegzetvételek fájdalmasabbak voltak, mint a kurták”.

4 óra 30. - Gy. Visszament az emeletre, én rögtön oltottam. Csak fátyolszerű, enyhe fájdalom maradt, az addigi „tömör” kín helyén, el lehet felejtenni róla. Oltottam s elaludtam. Ekkor azonban 4 óra 30-kor csöndben felébredtem: a fájdalom a „régi”, vagyis legutóbbi féle volt. Bevettem a fél nitromintet, lejegyeztem ezt a pár sort, s most majd igyekszem újra aludni. Írás közben érzem: a jobb felső karom nagyon fáj, vissza-visszatérő nyilallásokkal. Megint oltok.

5 óra 35 perc. - A gyötrő fájdalmak majdnem teljes erővel visszajöttek, s tartottak már egy teljes órája. Teljesen kimerült vagyok és hidegen kétségbeesett. Több nitrót nem merek bevenni orvos nélkül. (Vásárhelyiné Zsóka azt mondta, hogy az ura akár 5-öt is bevesz!) Nagyon gyötrődöm 1. a fájdalmak, 2. a hazamenetel gondja, 3. az elvesztett élet, 4. az esetleges gutaütés félelme --- szóval effélék miatt.

Később: - Várom a reggelt. Semmi enyhülés.” (Kabdebó, 1980:335)

Végül reggel 6 körül elalszik és negyed 9-kor ébred („Kibírható, enyhe fájdalom egész nap érződött még, aztán elhalt, és hetekig nem jelentkezett. Ui. persze, mert azóta sem dohányoztam, már hat hete”). Erről feleségének levélben ír: „Bizonyára örömhír lesz, hogy a dohányzást csüttörtök hajnaltól kezdve abbahagytam, minden eddiginél sokkal – mondjuk százszor – hevesebb szívgörcsöm vagy mim volt. Ez nagyon megijesztett, lesújtott. Körülbelül eltemethetem magamat (A görcs egy óráig tartott, s csak egy második nitromint szüntette meg)” (Szabó, 1993:243).

A Szívtrombózis, Tihany (Szabó, 2000:220) című versében erről így ír:

Este tíztől fojtogatott – dobált
a szív körül vonagló kín – nyaláb,
este tíztől félhalál – ágyamon
az acélkígyókemény fájdalom:
átbújt a tarkón s a két karba, le,
majd újra fel, a sarkcsillag fele,
s onnan csüngetett, egy szál idegen,
az ürbe, mázsás jajt, a félelem.

A vers körülményeiről a *Vers és valóság* című írásában így vélekedik a költő:
„Anginás rohamok már nagyon-nagyon régen jelentkeztek; ekkor is egy nagyobb rohamra gyanakodtam, annál inkább, mert másnap felkeltem, és csak éppen, magamtól, óvatosabban éltem, pl. nem cigarettáztam. Viszont másnap délután áthajóztunk Földvára, én vonaton átmentem Erzsike volt háziasszonyához és barátnőjéhez Szárszóra, sőt onnan gyalog tettem meg a sínek mentén az utat, vissza Földvárig. A roham leírása költői okokból csupán igen kis részben követi az észlelteket és feljegyzéseket.” (Szabó, 2001:273) Ugyancsak a *Vers és valóság*ban írja: *„Közben az óriási izgalmak 1951 őszén Tihanyban szívtrombózist idéztek elő [...] melyet lábon húztam ki, és csak két hónap múlva vittem Dr. Haynal Imre elé.”* (Szabó, 2001:515)

Az infarktus leírását nem tartja teljesnek a költő, pedig ennél tömörebben a betegség lényegét kevesen fogalmazták meg!

Dr. Tompa Kálmán, a költő barátja és kezelőorvosa, később így emlékezett vissza a történésekre: *„Első szívtrombózis Tihanyban, Illyés Gyuláéknál érte, éjszaka a hegyoldali villában, orvos nélkül... Állati módon kínlódott. Azt hitte, hogy ez csak egy igen erős angina pectoris érgörcs roham. De verejtékezve, halálsejtelmében is minden érzéslélményét lediktálta Illyés Gyulának. Minden pillanatban meghalhatott volna, és mégis külön tudta választani a fájdalmában vonagló testét a mindenben élményt kereső, önmagáról is mindent megfigyelő szelleméről. Már másnap hihetetlen akaraterővel fölkelt, és gyalog ment be a Balatonfüredi Szívkórházba. Ott és akkor, az egész friss szívtrombózist az ottani EKG nem mutatta ki, és látva magatartását, értesülve, hogy gyalog jött be Tihanyból Füredre és a szívhallgatózási lelete sem erősítette meg éjszakai súlyos szenvedését – csak anginás*

rohamnak tartották, és tanácsokkal ellátva útnak eresztették. Szabó Lőrinc szédelegve, de boldogan mindjárt áthajózott kedvenc Földvárára, programszerű találkozásra, s csak késő este tért vissza az aggódó Illyés Gyulához. A lezajlott szívtrombózt pedig csak néhány hét múlva Budapesten... Haynal professzor állapította meg kétségtelenül.” (Kabdebó, 1980)

Valóban, az első orvosi dokumentum erről az 1951. december 3-a és 5-e között kelt Kórházi Zárójelentés a II. Belgyógyászati Osztályról, ahol a diagnózis: *St. p. thrombosin cardiae [Szívtrombózis utáni állapot]*. EKG: Myocardialis laesio (Dr. Létay), RR: 160/110 Hgmm, szemészet: szemfenéken kóros nem látható, -5, 5; -4,0 (Dr. Györffy).

Itt a gyógyszeres terápia mellett „huzamos időn át igen kíméletes, pihenő életmód”-ot javasolnak. „Testi megerőltetéstől, huzamosabb szellemi munkától és lelki izgalmaktól tartózkodnia kell. Igen kívánatos volna legalább 6 heti üdültetése.” (Kabdebó, 1980)

BUDAPESTI TUDOMÁNYEGYETEMI KLINIKÁK

Szám: 42/1952/2. A

Igazolvány

arról, hogy Szabó Lőrinc névű, 50 éves miskolci születésű, 1918. (egzakvénnyel számolt) Ep. II. Volkman u. 8. lakos, 1952. dec. hó 3. -tól, 1951. évi dec. hó 5. -ig a II. sz. Bel- klinikán mint ²² beteg st. p. thrombosim art. coronariae cordis. kóismével gyógykezelés alatt állott.

Egészségének helyreállításához heti ^{előzetes} ^{előzetes} ^{előzetes} van szüksége.

Baja nem rágalys, iskolát látogathat.

A kb. három hónappal ezelőtt lezajlott coronaria thrombosisa való tekintettel a beteg huzamos időn át kíméletes életmódra szorul. Testi megerőltetésről, huzamosabb szellemi munkáról és lelki izgalmakról tartózkodnia kell. Igen kíváncs volt a legutóbbi hatóanyag hatására.

Budapest, 1952. évi január hó 28. n.

21. sz. minta. 160 000 pld. - S2465. - E. Ny. NV.

egyetemi tanárság

Az infarktusáról és a Haynal klinikára történő beutalásáról Dr. Baumgartner Sándornak is beszámol: *„Tihanyban éltem Gyulával kettesben egymásra vigyázva, ahogy tudtunk, én az ő gyomorkínjaira, ő az én anginámra (vagy mimre);... hanem később a szívem szörnyen kínozni kezdett; ijedtemben abbahagytam a dohányzást, ez segített, azt hiszem, mert azóta nem volt „rohamom”. Közben elintézték, hogy befeküdjem itthon a Haynal klinikára, s mivel amúgy is hidegre fordult az idő, november elején nagy Klarával együtt Füredről végleg hazajöttünk, s most itt dolgozom, s csakugyan készülök a klinikára. Csak „nem érek rá”!”* (Szabó, 1973)

Ugyanerről ír Kodolányi Jánosnak: „*És hát bizonyos szörnyű októberi Tihanyi szívgörcs tapasztalatok is hajtottak Pest felé. Igazán azt hittem, nem húzom tovább. Pedig*

lehet, hogy nem is angina a nyavalyám, hanem valami bordaközi reuma: igen nehéz vagy öt ilyen táji betegségnek a tüneteit megkülönböztetni. Most aztán, hétfőn, vár ölelő karjaival a Haynal klinika, kivizsgáláson leszek, alighanem három napig.” (Szabó, 1973)

Hogy valóban három napig tartó kivizsgáláson volt, azt az alábbi Igazolvány is bizonyítja:

BUDAPESTI TUDOMÁNYEGYETEMI KLINIKÁK

Szám: 42/1952/2. n.

Igazolvány

arról, hogy Szabó Lőrinc névű, 50 éves miskolci születésű, 1951. évi 51. dec. hó 5. napján a II. sz. Belklinikán mint ~~xx~~ beteg st.p. thrombosis art. coronariae cordis kóismével gyógykezelés alatt állott. Egészségének helyreállításához heti pihenésre utókezelésre van szüksége. Baja nem ragályos, iskolát látogathat.

A kb. három hónappal ezelőtt lezajlott coronaria thrombosisra való tekintettel a beteg huzamos időn át kíméletes életmódra szorul. Testi megerőltetésről, huzamosabb szellemi munkáról és lelki izgalmakról tartózkodnia kell. Igen kíváncsi volna legelőbb hat heti utókezelésre.

Budapest, 1952. évi január hó 26. n.

egyetemi tanársegéd

21. sz. minta. 160 000 pld. — 53405. — E. Ny. NV.

1952. január 9-én Dr. Baumgartner Sándornak is beszámol a fenti vizsgálatokról: „Egészségem egyébként közepes. Haynal megvizsgált; úgy látja, hogy a szív kompenzálta a sérülést. De nagyon vigyáznom kell, mondta; s majdnem őrvöngött, hallva, mennyi mesteremberi munkát végzek a házban s a ház körül nap nap után. És gyalázkodó levelet írt Kisklárának, hogy – ígérete és fogadalma ellenére! – „nem vigyáz” rám eléggé! Mintha vigyázhatna! ... Igen fáradékony vagyok, rosszkedvű sokszor, és fázékonyabb, mint valaha.” (Szabó, 1973)

1952. január 26-án a Budapesti Tudományegyetem Klinikák Igazolványt állít ki „kb. három hónappal ezelőtt lezajlott coronaria trombózisra való tekintettel a beteg huzamosabb időn át...” kíméletes életmódot folytasson.

1952. március 1-jén Galyatetőre kap beutalót, innen ír a százhuszas szobából Dr. Baumgartner Sándornak és említi, hogy „a szívemmel folyton vannak bajok itt is. Néha dolgozom valamit, most épp Burns-versek voltak soron... Csak több egészség lenne, és több jókedv. Kérek megfelelő receptet, doktor!...” (Szabó, 1973: 1952. március 1. Galyatető) Még humora sem hagyja el!

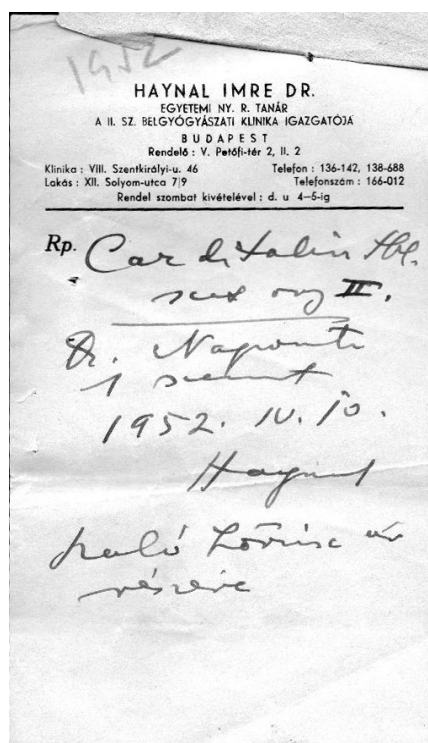
1952. március 9-én control EKG készül. Ezt a vizsgálatot még megismétlik VII. hó 2-án, VII. hó 20-án valamint augusztus 5-én, mindegyik „régí első fali infarktus képét mutatva”.

megyei tényleg rendelőkészlete
ismertett vizsgálatok
hozza magával 37458
Készítőorvos (beszülő osztály): F. kora 52
A beteg neve: Pálinka László
foglalkozása: lakása:

Elektrokardió graphia elektro **lelet**

R-R: 0.08 sec. P-Q (átvezetési idő): 0.22 sec.
Q-S: 0.08 sec. Q-T (elektr. systole): 0.22 sec.
P hullámok: pr. P₂₋₃ hosszabb
Q hullámok:
R (1 mm) > R₂ > R₃ B₂₋₃ mag.
S (1 mm) > S₂ > S₃ 2.3 pr.
T hullámok: I. elv. neg. diph.
II. elv.: pr.
III. elv.: pr.
ST szakasz: I. elv.: infarktush. a nulla vonal alatt.
II. elv.: a nulla vonal alatt.
III. elv.: a nulla vonal fellett.
Megjegyzés: Cheyne-Stokes-típusú légzés.
nem infarktush. reakción volt.
EKG vélemény: 65 -s frekvenciájú sinus rhythmus.
Normális ingerképzés és ingerület vezetés.
A szív elektromos tengelye: pr.
myocardium laesio: ut
jel látható a görbén.
1952 JUL - 2
3510-88-22 (Ekg. leletkönyv) - Nyomtatvány V. 2349/52.
Budapest Széchenyi nyomda 2022 (M).

A pihenésen túl, gyógyszeres terápiában is részesül a költő, a gyógyszerek közül az egyik a *Carditalin*, amelyet Haynal professzor írt fel az alábbi vényre:

1952. április 10-én Dr. Haynal Imre Carditalin 1 x 1-et javasol [digoxin készítmény].

1952. júniusában a Gellértben fekszik körülbelül 4 hétig. Erről a lehetőségről 1952. május 18-án Baloghné Bozóky Máriának így ír: „Lehet, hogy rövidesen valami szanatóriumszerű helyre kerülök. Gyógyulásom: a pihenés! Vidék jobb volna, de még jobb ékg-m nem lesz, Haynal tanácsára nem hagyom el Pestet. Szerinte újesztendőig nem szabad dolgoznom, semmit sem. És még járni sem! (Ami persze lehetetlenség.)” (Kabdebó, 1980). Július 8-án már a Gellértből ír ismét levelet Baloghné Bozóky Máriának: „Szóval nekem kifelé áll a szekerem rúdja a „szanatórium”-ból. Ez a Gellért volt. De nem rendes beteg voltam és vagyok, hanem ún. szállodai. Vagyis saját ráfizetéssel kis udvari szobában egymagam laktam és lakom itt (még pár napig): másképp nem tudtam volna dolgozni, sőt egyáltalán nem jöttem volna ide.” (Kabdebó, 1980)- Ekkor készíti Szilvásy Margit olajfestményét a költőről.

A fentiek egyben érdekes orvostörténeti információt is adnak a kor akkori kezelési módszereiről.

A nyári szokásos balatoni tartózkodására - tekintettel egészségi állapotára - Dr. Tompa Kálmánnal megy. Ezt az időt főleg pihenéssel, olvasással tölti, így elég erősnek érzi magát, hogy ősztől komolyabb munkához fogjon (La Fontaine fordítás, Hardy-korrektúra, Goldoni-vígjátékok).

Mint ahogy az első infarktust, úgy az 1954-ben bekövetkezett második infarktust is lábon hordta ki, s bár mindkét esetben időben fordul orvoshoz, betegségét csak később diagnosztizálják.

Nagy lelkierejét és önfegyelmét jelzi, hogy infarktust követő reggel gyalog megy Tihanyból Füredre a Szívkórházba, majd ahogy írja: „... *másnap délután áthajóztunk földvára, én vonaton átmentem Erzsike volt háziasszonyához és barátnőjéhez Szárszóra, sőt onnan gyalog tettem meg a sínek mentén az utat vissza Földvárig...*”(Szabó, 2001:273)

A betegségek, a szenvedés élete részévé váltak, s bár méltánytalanságnak érezte a sorsától, hogy vele ilyesmi előfordulhat, méltósággal viselte azt. Minden átvészelt betegség után lelkiekben meggazdagodva került ki, a szenvedésből, betegségből is maradandót tudott alkotni.

Nagyfokú érzékenysége és az a rendkívüli tulajdonsága, hogy a legnagyobb szenvedéseken is felül tudott emelkedni, aprólékos önmegfigyelő-képességgel párosulva, lehetővé tette, hogy az orvostudományi leírás tárgyyszerűségéhez mérhető, de képi megjelenítő erejét költői eszközökkel drámaivá fokozó tapasztalatai érdekes orvostörténeti adalékkal szolgáljanak, és ugyanakkor gazdagítsa irodalomunkat.

Irodalom

Felszeghi, 2005

FELSZEGHI Sára: „*Álommá zsongul a tücsökgzene*” Szabó Lőrinc betegségei. Szabó Lőrinc Füzetek 7., sorozat szerk.: Kabdebó Lóránt, Szabó Lőrinc Kutatóhely sorozata, Miskolci Egyetem, 2005. Miskolc.

Felszeghi, 2008

FELSZEGHI Sára: *Kór-képek*. Napkút Kiad., 2008. Budapest.

Kabdebó, 1980

KABDEBÓ Lóránt: *Az összegezés ideje 1945-1957*, Szépirodalmi Kiad., 1980. Budapest.

Szabó, 1973

SZABÓ Lőrinc: *Napló, levelek, cikkek*, Szépirodalmi Kiad., 1973. Budapest.

Szabó, 1993

Szabó Lőrinc és felesége levelezése (1945-1957), Magvető Kiad. 1993. Budapest.

Szabó, 2000

SZABÓ Lőrinc, *Összes versei*, II. köt. , Osiris Kiad., 2000. Budapest.

Szabó, 2001

SZABÓ Lőrinc, *Vers és valóság, bizalmas adatok és megjegyzések*, Osiris Kiad., 2001.

Budapest.

Szabó, 2003

Szabó Lőrinc Füzetek 4., „A megélt költemény” Szabó Lőrinc levelezése Bernáth Auréllal és családjával 1933- 1957. sorozat szerk.: KABDEBÓ Lóránt, sajtó alá rendezte, az előszót és a jegyzeteket írta Horányi Károly, Szabó Lőrinc Kutatóhely sorozata, Miskolci Egyetem, 2003.
Miskolc